

מסורת הש"ס

(א) ז"ל בזה, (ב) לעיל בזה,
(ג) [לקמן ס.] מכות ה';
(ד) [יומא עו.] ה' צס"ח
עסק: (לשנים, ו) ז"ל הכי.
רש"ל,

תורה אור השלם

1. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אֹ
שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֶת הַמֶּת
לֹא יוֹמֶת עַל פִּי עֵד
אַחַד: דְּבָרִים יו ו

גליון הש"ס

תוֹם' ר"ה לא וכו' דפליג
על ר"ש. עיין לקמן דף מא
ע"ב צרש"י ד"ה ר"ע
וצמקס' שם:

הגהות הב"ח

(ה) תוספות ד"ה צומן
וכו' צפ"ק למכות היכי
אמרין להו' אמר רבא
הכי אמרין להו' (ג) בא"ד
ולא כנסתדרין שראוהו
באחד שחרה את הנפש
א"ע"פ: (ג) בא"ד ממקיים
העדות בשא"ר:

מוסף רש"י

מכות. מלקות ארבעים
(עליו ב.). אלא להחמיר
עליו. שגל ממחר הואיל
ועליו הוא יסוד העדות
ומקיימת לא יפסד בידן
הזוה, לומדן הכתוב שגל
הוא מן מקימיו דבר (מכות
ה.). על אחת כמה וכמה
השילוש שבר כו'. שמעתי
מזה שרשם מרבי' מנחם
פורענות, נמדה טובה הוא
אומר נזיר חסד לאנשים,
נמדה פורענות הוא אומר
על גשמי עול דברים (שם).

דאסער זיך מלכות ווא אסר זיך קטל. דאס וואס לא מיקטל
אלא לוקה דאין לך מיתת זיך דין שלא נאמר זה לאו וקסבר לאו
שנינו לאהרם מיתת זיך דין לוקין עליו כי אסר זה מלכות ווא
קטל: משום ר' ישמעאל אסר זעשרים ושלשה. טעמא מפרש

לִקְחָם (דף יא): **אחד מן העדים**. והי
שם שלשה או ארבעה שיכולה עדות
להתקיים בשאר: **הא דרבי עקיבא**
בדמאמטע שגאמר (דברים יט) **על פי**
שלושה עדים (יקום) **כל שכן שלשה**
לנה **האמר** או **שלשה עדים** **אלא**
להחמיר **עליו** **ליתן** **חומר** **בדעי** **שקר**
ששלישי זה **אע"פ** **שלא היה זה** **נידון**
על פיו **למיתה** **שהרי** **בשנים** **שהעידו**
מתחלה **נמי היה נידון** **אפילו** **הכי עשה**
הכתוב **את** **דינו** **כיוצא** **באלו** **שאל**
החזמו **יהרג** **אף השלישי** **מפני** **שניתפל**
לעוברי עברה: **קל וחומר** **שישנם**
שכר וכו'. דקיימא לן^ה **מדה טובה**
ומדה רעה **ממדת** **פורענות** **הלכך** **קל**
וחומר **הוא**: **במה** **דברים** **אמורים**.
עדותן **בטלה**: **בדיני** **נפשות**.
הרחמנא **אמר** (במדבר לה) **והיטלו**
העדה **דמהדינן** **בחר** **זכותא** **לבטול**
העדות **ולא** **יהרג** **לא** **הוא** **ולא** **הס**:
דיני נפשות **אחד** **דיני** **ממונא** **ואחד**
דיני נפשות. שו"ן **בכך** **עדותן** **בטלה**:
אחימאי. **בדיני** **נפשות** **עדותן** **בטלה**:
אחימאי.

בְּנוֹמָה שֶׁהִמְרוּ. הַקְּרוֹב אוֹ הַפְּסוּל בְּעִזְבֵּי שְׂגִילוֹ דַּעַתְּ שֶׁאִם הָיָה נֶעֱשֶׂים עִידִים וְהָיָה הַכְּתוּב הָקִים שְׁלֹשָׁה לְבַטֵּל הָעִדּוֹת אִם יֵשׁ קְרוֹב אוֹ פְּסוּל אֲבָל לֹא הִמְרוּ הַקְּרוֹב וְהַפְּסוּל בְּעִזְבֵּי שְׂגִילוֹ אֲלֵא שֶׁמִּקְדָּם וְהַכְּשִׁירִים הִמְרוּ בְּהֵן אֵין אֵלּוֹ נֶעֱשִׂים עִידִים וְתַמְקִיִּים הָעִדּוֹת שֶׁאֵלֶּה:

ד"ר

ד'פליג אדרש' וס"ל דנהרגין אע"פ שאין שלשמן וזממין דקסרר
כאשר זמן הרי זממו שנים שיס כח ידיהם להרוג צפני עצמם ו
אלא תריך קרל דמתיב (סס) והנה עד שקר העד דמשמע כל העד
אבאל אין לפרש לא בא השלישי לקבל עליו גידול אלא בא הנחת
דיבור דמפרש התם בגמרא אבל רבי עקיבא סבר שזנעם אע"פ
דעד שיהי שלשמן וזממין צבול צבט אמת צבולו זה אחר

בזמן שחתרו בהן, מפרש צ"ק דלמות (דף ו. א) (סעי' ה') ה"י אמרי ל נמא' אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ואי אמרי ל להעיד לא אמרינן נמא' אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה להעיד לא דאי לא מימא הכי כל גיטין כשנומנין אותן בפני קרובים והאי דקאמר מה יעשו ב' אחים ודאי יכולין לתקן שלא ילכו שניהם זכר צ"ד אע"פ שהשני העיד לאחר כדי ליבור מ"מ עדותן בטלה דבשעת ראייה ראיין יחד ומתכוונין להעיד לכן עדותן בטלה אפילו ה' בתוכם כדי ליבור ההם יחזו משעת העדאת עדים ק"ל אחי ואע"מ עיקרא דלכתי לא חסיק אדעתיה יקום דבר במקיימי דבר הכ' לגשוני קמאי דממעט' ה"ר וההורג מיקום דבר דבעינן שילכו ב' להר"י דרוקא בעד המעיד אין עד נעשה דיין אצל במתבין להעיד שאתה יכול להיומה וכיון שהעדים צנעמ' דיין לא ירצו לקבל ה' בעי האנשים אלו העדים לפני השם אלו הדיינין דבעינן שיעידו שצד המעיד צפוי ואלא במתבין להעיד ולא כפי' דבינו שמואל שפיר' בעי קרוב או פסול עדותן בטלה וכן לענין שאינו נעשה דיין ודקדק מ' את החולה כו' משמע דווקא שנכנסו לזכר ולא נתכוונו להעיד אמרינן דלא אמרינן אין עד נעשה דיין אלא עד המעיד דאי לא מימא פסיק רב יהודה הלכה כרבי יוסי דבראייה בעלמא נעשה עד אע"לזכר את החולה וכו' ר' עושין דין ואמאי ה' בראייה בעלמא נע' מראייה לא בעדות אחדש (ר"ה דף כה: וסעי' ד) בראויה שלשה וכן צ"ד ולי' גרסא לרש"י דהני לא פרכי ניהו דרבי יוסי על כרחך לית ליה ש' שפי' שני עדים מהם בו דלמאר בסמוך וכמו ששנים אין יכולין להעיד השאר לא וכן נראה הדברים דאם החזמו כולן לא היו נהרגין אותן ש' נמא' אחד מהן קרוב או פסול אלא ב' אותן שחתרו והא דקאמר ר' מרבי צעין דלרבי נתכוונו להעיד בעלמא סגי דלמוכח במכות (דף יד) דמשמע הכא דלר' יוסי בראייה בעלמא אמרינן נמא' אחד מהן קרוב שנחלקו במשנה וז' אצל מתוך משנה אחרת י"ש ללמוד דבעי' ר' יוסי א' אלא במאי דקאמר אצל דדיני ממונות תתקיים (א) העדים שנים גרדי' ליהו לרבי קאי וכן מוכח דקאמר אי אמרי' לתימאי תמינא מה יעשו דדיני ממונות לא שייכא התראה אלא ודאי לא בעי

מ. דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

דַּאֲתֶרּוּ בֵּיהַ צִמְצֻקוֹת. ואמאי צמצוקות. (מכות יג:) לאו שניתן לזאתה מימת צ"ד לוקין עליו ואם היינו יכולין לפרש צמצוקות של מוציא שם רע היה מתיישב ותיממה דמשמע הכא דסדר ר' מאיר מכות בג' אם כן הוה דריש קרא והצדיקו לענין עדים וזממין דלקו

דאתרן ⁶ ביה מלקות ולא אתרו ביה קמלא
וקמפלגני בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן
⁷ דתנן מכות בשלשה משום רבי ישמעאל
אמרו בעשרים ושלשה רבינא אמר כגון
שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול
וקמפלגני בפלוגתא דרבי יוסי ורבי אליבא
דר' עקיבא דתנן רבי עקיבא אומר לא בא
⁸ שלישי אלא להחמיר עליו לעשות דינו
כיוצא באלו א"כ ענש הכתוב את הניטפל
לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת
כמה וכמה שישלם שכר את הניטפל
לעושה מצוה כעושה מצוה ⁹ ומה שנים
נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן
בטלה אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב
או פסול עדותן בטלה ומוניין שאפי' מאה ת"ל
¹⁰ יעדים א"ר יוסי בר' אבדין נפשות אבל בדיני
ממונות תתקיים עדות בשאר רבי אומר יאחד
דיני ממונות ואחד דיני נפשות יאמיטי בזמן
שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן
מה

הרשע כדאמר פרק נערה (כמנזות דף מו.) למדנו ויסרו מווסרו ויסרו מנן וכן (מנן) מוהיה אס בן הכות הרשע:

לא בא השלישי לחקק עליו אלא לחחמיר עליו. אדרש קאי דקמני צפ"ק דמכות (דף ה' וסס) לעיל מהך ר"ס אומר מה שנים אין נהרגין עד שיהו שניהם וזוממין אף שלשה וכו' ומצי למימר דהקיסר שלשה לשנים לענין זה דכיון דכתיב (דברים טו) ועשיתם לו נזק פירש דמכות (סס) לא צא השלישי להקל עליו דלהקל עליו ואינן נהרגין עד שיזמנו כולן ולא צא הכתוב אלא להחמיר עליו עליו אע"פ דר"ס מודה להקל נהרגין ה"מ כשצאו בתוך כדי א"ח"כ מנדקט נטפל דהא כיון דלית ליה לרצי עקיבא היקישא נמי יהישם^א להכי כי היכי דמקיש לענין לענש כמחשם:

וְלֹא לְאֶסְדֹּרִי אֲתִיבֹה אֹל לְמִיחֹזִי אֲתִיבֹה אִי אֲמַרְי לְאֶסְדֹּרִי אֲתִיבֹה
 אֲתִיבֹה מֵה יַעֲשֶׂה שְׂנֵי אֲחִים כֹּ' וְנִרְאֶה לְרִי דְמִשֹּׁם שְׁתַּכְּוֹנוּ
 אֲתִיבֹה שְׁהוֹלִים וּמַעֲדִים כֹּלֵן צִצִּי אֲבָל מִשֹּׁם רִאִיָּה לְחֹד שְׁתַּכְּוֹנוּ
 אֹל פְּסוּלִים יִהְיוּ פְסוּלִים אִם יִתְכּוֹן הָא' וְלִי יוֹסִי אֲפִילוֹ לֹא יִתְכּוֹן
 וְעִיד אֲבָל פַּעֲמִים שָׁלָל יַדַּע זֶה כֹּה וְעִיד הָאֵחָד אַעֲפִי שְׁהֵדִי אֲחִיו
 שְׁפִיר לְאֶקוֹשִׁי לֶחֶךְ מִלִּמְתָּה שְׁלֶשֶׁת לְנִסִּים אֲפִילוֹ כֹּה אֲחֹרֹה אִי כִּיוֹן
 דִּבֹּרֹה אִי אֲחֹרֹה אִי אַעֲפִי לְעִנִּינִי שְׁלֶשֶׁת וּזְמַנִּין לֹא הוֹקֵסוּ אֲלֵךְ כְּשֶׁהֵדִיר
 וְפִרְיָךְ בִּמְכּוֹת (שס) הִרֹג יֵלֵךְ אַעֲפִי שְׁאִילוֹ הוֹלֵךְ לְהֵעִיד צִצִּי דִ' הִ"מ
 בִּמְדָר אֲבָל לְצִקוֹף דְּמִסִּק יָקוֹם דְּבֵר בְּמִקְיָמִי דְּבֵר לֹא צִרְכִּי
 יִם דְּבֵר צִצִּי וְכֵן (לְקַמֵּן דָּף לֵד:) לְעִנִּינִי אִין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה
 דִּהָא דְטַעֲמָא דִּלִּין עַד נַעֲשֶׂה דִין נִרְאֶה אֹל מִשֹּׁם דְּבַעֲיָן עֲדוּת
 אֵל עֲדוּתֹן אֹל מִשֹּׁם דְּכַתִּיב (דְּבָרִים יט) וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְגו'
 אֲלֵךְ לְפִנֵּי הַדִּיעִינִי וְלֹא שִׁיחֹה בְּעֶמְלָן דִּיעִינִי וְהִכָּךְ טַעֲמִין לֹא שִׁיכִי אֲלֵךְ
 אֲלֵךְ (צִצִּי קִיב: דִּה"ב י) שְׁנַכְסוּ כֹ' שְׁתַּכְּוֹנוּ לְהֵעִיד אֲמַרְיָן נִמְלֵא אֲחֵךְ מִסֵּם
 אֲמַרְיָן בְּפִרְק אֲחֵךְ דִּינִי מִמּוֹנוֹת (לְקַמֵּן דָּף לֵד:) שְׁלֶשֶׁת שְׁנַכְסוּ לְצִקֵּךְ
 אֵל עוֹשִׂין דִּין אֲבָל נִתְכְּוֹנוּ לְהֵעִיד אִין עוֹשִׂין דִּין וְעוֹד נִרְאֶה לְרִי לְדַקְדֵּק
 יִקְשִׁי לְרֵב יְהוּדָה אֲדַרְבֵּי יְהוּדָה דִּהָא צִפִּי"ק דְּמִכּוֹת (דָּף ו. ו. ו.ס)
 שְׁאִילוֹ מְכּוֹן לְהֵעִיד וְכֵן יְהוּדָה קָאֲמַר (צִצִּי דָּף קִיב:) צִצִּי ג' שְׁנַכְסוּ
 עַד וְעוֹד לֹהֵא פִירוּשׁ לִית לִיה לְרֵבִי יוֹסִי לֹא תִהָא שְׁמִיעָה גְדוּלָּה
 וְנִהְדָּרִין (י) בְּחָדַד שְׁחֵר אֵת הַנֶּפֶשׁ שְׁרָאוּהוּ אַעֲפִי שְׁרָאוּהוּ בְּיוֹם וּמִיחֹזִי
 אֵל עַד בְּרִאִיָּה וְאַחֲרֵי עֵיד לְצִקוֹף דִּהָא ר' יוֹסִי הוּא דְלֹאֲמַר עַד שִׁיחֹה
 אֲלֵךְ תִּהְיֶה כֹ' כֵּן שְׁלֶשֶׁת וְכֹ' אֲלֵמָא וְכֹ' אִין תְּחַשְׁבִּין עֲדִים אֲבָל
 תִּהְיֶה כֹ' לֵלָא מִהֵי סְדוּמִיָּהוּ בְּלֵא סְדוּמִתָּא דְלֵאחֲרֵינִי וְלֹא אֲמַרְיָן
 בְּזַמֵּן שְׁתַּכְּוֹנוּ בְּזֵן לֹא מִשֹּׁם דְּרֵבִי יוֹסִי לֹא צַעִי תִּהְיֶה דְלֵאחֲרֵי טַפִּי
 וְר' יוֹסִי צַעִי תִּהְרָאָה מִמֶּשׁ אֲלֵךְ דִּינִי מִמּוֹנוֹת אֲתֵא לְאֹקוּפִי וְהֵא
 אֹל פְּסוּל כֹּ' מִדְּקָאֲמַר וּקְמִיפִלְגִי בְּפִלְגִיתָא דְרֵבִי וְר' יוֹסִי הֵיִינוּ כְּמָה
 דִּהָא וְשִׁמָּה ר' יְהוּדָה פִּסְק לְגַמְרִי כֹ' יוֹסִי אִי נָמִי לֹא פִסְק כְּוֹתִיָּה
 אֲבָל בְּכּוֹנוֹת עֲדוּת סִבֵּר כְּרִבִּי וְהֵאִי דְקָאֲמַר בְּמִכּוֹת (שס) הִיכִי אֲמַרְיָן
 יִ' אֲחִים כֹּ' וְהִיכִי אֲמַרְיָן לֵד עַד כְּרַחֵךְ תִּהְרָאָה לֹא דְוּוּקָא
 וְלֹא שְׁנַדַּע שְׁתַּכְּוֹנוּ לְהֵעִיד וְהִיכִי אֲמַרְיָן לֵדוּ וְכֹ':

עין משפט
נר מצוה

עג א ב (ג) מיי פ"ה
מהלכות עדות הל' ג ד
סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ
סימן לו סעיף א [וס"י נא
סעי' ד'] :

רבינו חננאל

פשוטות הן רבינו אמר
כגון שמצאנו אחד מן
העדים קרוב או פסול ר'
מאיר סבר כל ר' יוסי
דאמר בדיני נפשות בטלה
העדות כלל ואין שם די
ונפשות כולה ואכל שם יד
דיני ממונות דהא רבי יוסי
הוא דאמר תתקיים העדות
בשאר. ורבנן רבי דאמר
תתקיים העדות בשאר
ואע"פ שמצאנו אחד מהן
קרוב או פסול השאר
כשרין לדיני נפשות דהא
לא אתרו בהו ואמרי
לאסחודי. אתינן. ואנו
תחדי לפרש בממונו.